

2. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3792-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 13. – Ст. 64.

3. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15 грудня 1993 р. № 3687-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – №7. – Ст. 32.

4. Підпригора О. А. Цивільне право: підручник для студентів юрид. вузів та факультетів / О. А. Підпригора. – К.: Вентурі, 2007. – 468 с.

УДК 347(043.2)

Грабошук Я. Е., студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В. М., старший викладач

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ НЕУСТОЙКИ

Неустойка є одним з найдавніших та найпоширеніших способів забезпечення виконання зобов'язань. Вона застосовувалася у цивільному обороті ще з часів римського права.

Неустойкою (штрафом, пенею) є грошова сума або інше майно, які боржник повинен передати кредиторіві у разі порушення боржником зобов'язання [1].

Неустойка може бути встановлена у твердій сумі, у відсотках до суми всього невиконаного зобов'язання або до його частини, у формі додаткового платежу.

Чинний ЦК України вперше на законодавчому рівні надав визначення таких форм неустойки, як штраф та пеня. Штраф, як вид неустойки, обчислюється, як правило, у відсотках від суми невиконаного або неналежно виконаного зобов'язання або у твердій сумі і стягується однократно. Пеня, як вид неустойки, обчислюється у відсотках від суми несвоєчасно виконаного грошового зобов'язання за кожен день прострочення.

Отже, на відміну від штрафу, пенею забезпечується своєчасне виконання грошового зобов'язання.

Сплата (передача) неустойки і відшкодування збитків не звільняють боржника від виконання зобов'язання у натурі, якщо інше не встановлено законом або договором [1].

До вимог про стягнення неустойки застосовується скорочений строк позовної давності – в один рік [1].

Слід сказати, що на сьогодні при застосуванні неустойки виникає ряд проблемних питань, по яких в доктрині цивільного права немає єдиної точки зору.

Говорячи про правову природу неустойки, слід зазначити, що єдиної точки зору серед дослідників цієї правової категорії немає. Основна проблема стосується того, чи визнавати неустойку лише способом забезпечення виконання зобов'язання або лише мірою відповідальності, чи визнати подвійну правову природу неустойки. Деякі вчені вважають, що неустойка є виключно способом забезпечення виконання зобов'язання. Наприклад, В. С. Константинова зазначає, що «неустойка – це спосіб забезпечення виконання зобов'язання, а не форма відповідальності. Відповідальність в цивільному праві виступає лише в одній формі – відшкодування збитків. Стягнення ж неустойки в усіх її видах буде додатковою забезпечувальною мірою». В науковій літературі можна зустріти і протилежну точку зору – що неустойка вже не виконує забезпечувальну функцію і залишається лише мірою відповідальності.

Але все-таки найбільш розповсюдженою та сприйнятою є точка зору про подвійну природу неустойки в цивільному праві: неустойка одночасно є способом забезпечення виконання зобов'язань та формою (мірою) цивільно-правової відповідальності [4]. Такий підхід ґрунтується на тому, що, з одного боку, неустойка входить до складу передбачених законом заходів, спрямованих на стимулювання належного виконання зобов'язання боржником шляхом встановлення додаткових гарантій задоволення інтересів кредитора. А з іншого боку, в разі порушення основного зобов'язання у боржника виникає додатковий щодо обов'язку виконати зобов'язання обов'язок сплатити неустойку.

При цьому критерієм для розмежування неустойки як способу забезпечення виконання зобов'язання та стягнення (передачі) неустойки як міри відповідальності слід вважати етап існування неустойки [2]. З моменту укладення сторонами угоди про неустойку або підписання договору, який забезпечується законною неустойкою і до моменту порушення зобов'язання неустойка є способом забезпечення виконання зобов'язань. Основне її призначення тут – стимулювати боржника до належного виконання. Після порушення зобов'язання, тобто в разі невиконання неустойкою забезпечувальної функції, вона перетворюється на міру цивільно-правової відповідальності.

Можна з впевненістю стверджувати, що неустойка відіграє важливу роль у забезпеченні договірних зобов'язань і в ринкових умовах функціональне призначення неустойки тільки підвищує її регулюючу роль.

Література

1. Цивільний кодекс України: чинне законодавство із змінами та доповненнями на 11 серпня 2013 року: (Відповідає офіц. текстові) – К.: Алерта; ЦУЛ, 2013. – 312 с.
2. Заїка Ю. О. Українське цивільне право: навчальний посібник. – 2-е вид. мін. і доп. / Ю. О. Заїка. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців «Правова Єдність», 2008. – 368 с.
3. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар: У 2 ч. / За заг. ред. Я. М. Шевченко. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – Ч. 1. – 692 с.
4. Харитонов Є. О. Цивільне право України: підручник / Є. О. Харитонов, О. І. Харитонova, О. В. Старцев. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Істина, 2009. – 816 с.

УДК 347.4:347.64(088.4)(043.2)

Гула Ю. В., студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В. М., старший викладач

РИЗИК ТА ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРУ ДОВІЧНОГО УТРИМАННЯ (ДОГЛЯДУ)

У наш час вижити самотній літній людині з мізерною пенсією нелегко. Втім, українське законодавство досить широко регулює це питання. Зокрема, мова йде про договір довічного утримання (догляду), який в Цивільному кодексі України (ЦК України) розглядається у главі 57.

За договором довічного утримання (догляду), згідно зі ст. 744 ЦК України, одна сторона (відчужувач) передає другій стороні (набувачеві) у власність житловий будинок, квартиру або їх частину, інше нерухоме майно або рухоме майно, яке має значну цінність, взамін чого набувач зобов'язується забезпечувати відчужувача утриманням та (або) доглядом довічно [1].

Характерною ознакою цього договору є те, що він тягне за собою перехід права власності, і у зв'язку з цим важливим є момент, коли особа, на користь якої укладається договір, стає повноправним власником відповідного нерухомого майна.

Вказаний договір укладається у письмовій формі та підлягає обов'язковому нотаріальному посвідченню. Окрім того, у випадку, коли мова йде про укладання договорів, предметом яких є нерухоме майно, такі договори також підлягають державній реєстрації.